

Šifra kandidata:
A jelölt kódszáma:

Državni izpitni center

M 0 8 1 5 2 1 1 2 M

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK
TAVASZI VIZSGAIDŐSZAK

SOCIOLOGIJA SZOCIOLÓGIA

≡≡≡ Izpitna pola 2 ≡≡≡
2. feladatlap

Sobota, 31. maj 2008 / 90 minut
2008. május 31., szombat / 90 perc

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.*

*Engedélyezett segédeszközök: a jelölt töltőtollat vagy golyóstollat hoz magával.
A jelölt két értékelőlapot is kap.*

**SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA**

Navodila kandidatu so na naslednji strani.
A jelöltnek szóló útmutató a következő oldalon olvasható.

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na prvi strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola vsebuje 4 strukturirane naloge, od katerih izberite 2. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 35; vsaka naloga je vredna 17,5 točke.

V preglednici z "x" zaznamujte, kateri nalogi naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenjevalec ocenil prvi dve nalogi, ki ste ju reševali.

I	II	III	IV

Rešitve, ki jih pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpišujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pred vsak odgovor napišite številko vprašanja, na katero odgovarjate. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

ÚTMUTATÓ A JELŐLTNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót!

Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg azt a felügyelő tanár nem engedélyezi!

Ragassza vagy írja be kódszámát (a feladatlap jobb felső sarkában levő keretbe és az értékelőlapokra)!

A feladatlap 4 strukturált feladatot tartalmaz, ebből válasszon ki kettőt! Összesen 35 pont érhető el, egy-egy feladat 17,5 pontot ér.

A táblázatban jelölje meg x-szel, melyik feladatokat értékelje az értékelő! Ha ezt nem teszi meg, az értékelő tanár az első két megoldott feladatot értékeli.

I.	II.	III.	IV.

*Válaszait töltőtollal vagy golyóstollal írja a **feladatlap** erre kijelölt helyére! Minden esetben írja le a választott kérdés számát is! Olvashatóan írjon! Ha tévedett, a leírtat húzza át, majd válaszát írja le újra! Az olvashatatlan válaszokat és a nem egyértelmű javításokat nulla (0) ponttal értékeljük.*

Bízzon önmagában és képességeiben! Eredményes munkát kívánunk!

I. SOCIALIZACIJA

I. A SZOCIALIZÁCIÓ

Vir A

Danes je pogosto mnenje, da je družina izgubila svojo socializacijsko moč, svoj vpliv in da so skupine vrstnikov postale vsemogočne, odločilne, zlasti ko gre za vzpodbujanje – domnevno razširjenega – asocialnega vedenja otrok in mladostnikov. Raziskave kažejo, da je situacija bolj zapletena. Vrstniki imajo vpliv, ko gre za zadeve, kot so moda na področju glasbe, način oblačenja in vzorci uporabe prostega časa. Družina pa ima še vedno odločilni vpliv, ko gre za poklicne cilje, temeljne vzorce vedenja in osnovne vrednote.

(Flere S. (1999); Sociologija, Pravna fakulteta, Maribor, str. 49)

Vir B

Durkheim trdi, da ima v kompleksnih industrijskih družbah šola funkcijo, ki je ne morejo nuditi ne družina ne vrstniki ... Spoštovanje šolskih pravil je tisto, s čimer se otrok nauči spoštovati pravila na splošno, s čimer razvije navado samonadzora in samoobvladovanja preprosto zato, ker bi se moral nadzorovati in obvladovati. To je prva iniciacija v resnost dolžnosti.

(Haralambos M. (1999): Sociologija, Teme in pogledi, DZS, Ljubljana, str. 735)

Vir C

Skoraj da ni več človeka, ki ga ne bi tako ali drugače pritiskale potrebe po lastnem učenju ... Stroka je dokončno potrdila, da osebni razvoj ni odvisen samo od otroštva ali prvih petih let življenja, ampak se osebnost pomembno oblikuje tudi v vseh poznejših obdobjih. Izobraževanje odraslih je način življenja.

(Izobraževanje kot način življenja, Delo, 29. 9. 2003, str. 16)

Vprašanja:

Kérdések:

1. Opredelite dejavnike (agense) socializacije. (Vira A in B)

Határozza meg a szocializáció tényezőit (ágenseit). (A és B forrás)

(2 točki/pont)

2. Primerjajte pomen družine in šole za socializacijo tako, da navedete in pojasnite razliko glede pravil in odnosov med osebam ter razliko glede načina učenja. Pomagajte si z viroma A in B.

Hasonlítsa össze a család és az iskola jelentőségét a szocializációban úgy, hogy megnevezi és megmagyarázza az egyéneket érintő viszonyok és szabályok közötti különbségeket, valamint a tanulási módszerek közti különbségeket.

Támaszkodjon az A és a B forrás szövegére.

(4 točke/pont)

3. Navedite še dve značilnosti socializacije v družinah v modernih družbah.

Nevezze meg a modern társadalombeli család szocializációjának még két jellemzőjét.

(2 točki/pont)

4. Navedite in pojasnite dve razliki v socializaciji v predmodernih in modernih družbah.

Nevezze meg és magyarázza meg a premodern és a modern társadalmak szocializációja közötti két különbséget.

(3 točke/pont)

5. O kateri vrsti socializacije (posredno) govori vir C?

A szocializáció mely típusáról szól (közvetve) a C forrás?

(1 točka/pont)

6. Opredelite to vrsto socializacije in ugotovite, zakaj v modernih družbah narašča njen pomen.

Határozza meg a szocializáció e típusát, majd állapítsa meg, miért növekszik ennek jelentősége a modern társadalmakban.

(3 točke/pont)

7. V katero vrsto socializacije bi uvrstili akulturacijo? Kratko pojasnite.

A szocializáció melyik típusába sorolná az akulturációt? Röviden magyarázza meg, miért.

(2,5 točke/pont)

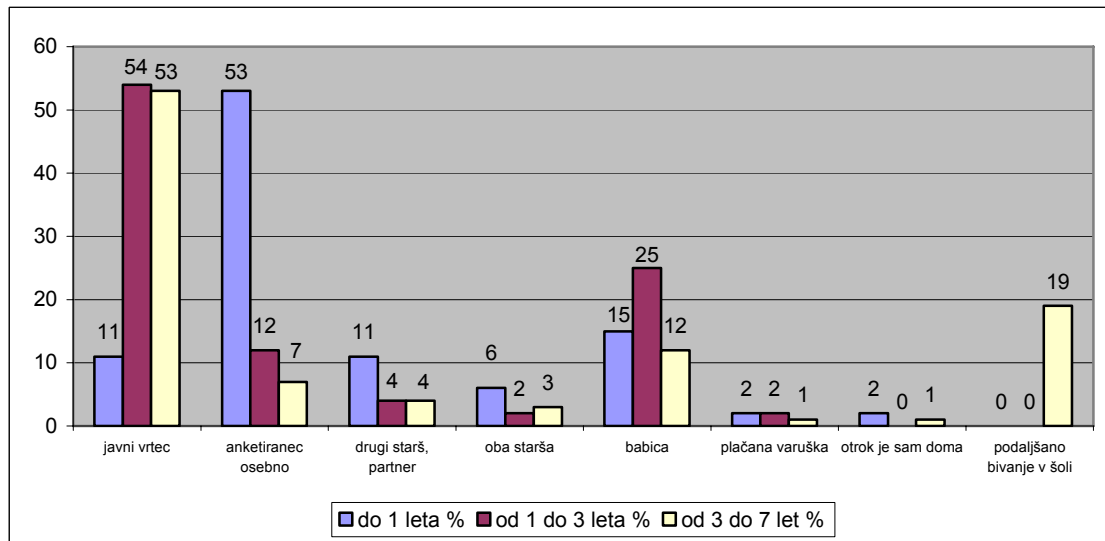

II. DRUŽBENA STRUKTURA/STRUKTURIRANJE DRUŽBENOSTI II. A TÁRSADALMI STRUKTÚRA/A TÁRSADALMISÁG SZERKEZETI ÖSSZETEVŐI

Vir A

Slika 1: Oblike rednega varstva najmlajšega otroka

(Kanjus Mrčela, A., Černigoj Sadar, N., Starši med delom in družino, Teorija in praksa, letnik 18, št. 5–6, FDV, Ljubljana, str. 728)

Vir B

Plačano delo in družina sta področji življenja, ki se lahko medsebojno dopolnjujeta, pa tudi izključujeta. Obveznosti v sferi doma otežujejo učinkovito delovanje v sferi plačanega dela in obratno ...

(Šadl, Z. (2006), Plačano gospodinjstvo delo v Sloveniji, Družboslovne razprave, letnik 22, št. 53, FDV, Ljubljana, str. 38)

Vir C

Od naše sposobnosti komuniciranja so močno odvisni zadovoljstvo v medosebnih odnosih, poklicni uspeh, občutek osebne izpolnjenosti, psihična dobrobit in celo fizično zdravje.

(Kuhar, M. (2006), recenzija ob izidu knjige Ule, M.: Psihologija komuniciranja, Družboslovne razprave, letnik 22, št. 53, FDV, Ljubljana, str. 124)

Vprašanja:

Kérdések:

1. Navedite družbeni instituciji, ki po podatkih iz vira A skrbita za redno varstvo najmlajših otrok zunaj družin.

Nevezze meg azt a két társadalmi intézményt, amely az A forrás adatai szerint a család nélkül növekvő legkisebb gyermekek védelméről gondoskodik.

(1 točka/pont)

2. Kateri so cilji teh institucij in kako jih poskušajo doseči?

Melyek az említett intézmények céljai, és hogy próbálják őket megvalósítani?

(3 točke/pont)

3. Ali je tudi družina družbena institucija? Utemeljite odgovor.

A család is társadalmi intézménynek számít? Válaszát indokolja meg.

(3,5 točke/pont)

4. Opredelite pojem družbena vloga.

Határozza meg a társadalmi szerep fogalmát.

(2 točki/pont)

5. Na kateri aktualni problem pri izvajanju družbenih vlog opozarja vir B? Pojasnite, kakšne posledice ima lahko ta problem za posameznika/posameznico.

A társadalmi szerepek megvalósítása közben előforduló aktuális problémák melyikére hívja fel a figyelmet a B forrás? Magyarázza meg, milyen következményei vannak ennek a problémának az egyénre nézve.

(3 točke/pont)

6. Pojasnite še dva problema pri izvajanju družbenih vlog.

Nevezzen meg a társadalmi szerepek megvalósulásakor előforduló még két problémát.

(3 točke/pont)

7. Opredelite družbene odnose in njihovo temeljno značilnost. Pomagajte si z virom C.

Határozza meg a társadalmi viszonyokat és azok fő jellemzőjét. Támaszkodjon a C forrás szövegére.

(2 točki/pont)

III. RELIGIJA III. A VALLÁS

Vir A

Religija je eno od pomembnih sredstev za osmišljanje človeških izkušenj in doživetij. Zgodnji sociologi so napovedovali, da bosta osvoboditev človeštva od pogleda na svet, prežetega z religioznimi simboli in namišljenimi podobami, ter vzpostavitev racionalnega in znanstvenega pogleda na svet eden od najpomembnejših dosežkov modernosti.

(Mathewman, S., in dr. (2007): Being sociological, Palgrave Macmillan, Houndmills, str. 276)

Vir B

Za Marxa je religija iluzija, ki lajša trpljenje, ki ga povzročata izkoriščanje in odtujitev.

(Haralambos, M., Holborn, M. (1999): Sociologija. Teme in pogledi, DZS, Ljubljana, str. 458)

Vprašanja:

Kérdések:

- Nekateri sociologi poudarjajo, da je religija kulturna univerzalija. Pojasnite, kaj to pomeni in v čem se ta pogled razlikuje od pogleda zgodnjih sociologov. (Vir A)

Egyes szociológusok azt hangsúlyozzák, hogy a vallás kulturális univerzális. Magyarázza meg, hogy ez mit jelent, valamint azt is, miben tér el ez a nézet a korai szociológusok nézetétől. (A forrás)

(2 točki/pont)
- Med različnimi opredelitvami religije je opazna zlasti tista, ki temelji na razlikovanju med sakralnim in profanim. Pojasnite oba pojma.

A vallás különféle meghatározásai közül leginkább az tűnik fel, amely a szakrális és a profán elkülönítésén alapszik. Magyarázza meg mindkét fogalmat.

(2,5 točke/pont)
- Kaj so obredi in katere so njihove družbene funkcije? Navedite dve.

Mik a szertartások, és melyek ezek társadalmi funkciói? Nevezzen meg kettőt.

(3 točke/pont)
- Kako v sociologiji običajno označujemo proces, v katerem naj bi se po napovedih zgodnjih sociologov človeštvo otreslo religioznega pogleda na svet? Pomagajte si z virom A.

A szociológiában általában milyen kifejezéssel nevezünk meg azt a folyamatot, amelynek alapján a korai szociológusok feltevései szerint az emberiség lemondott volna vallásos világszemléletéről. Támaszkodjon az A forrás szövegére.

(1 točka/pont)
- Kateri pojavi v sodobnih družbah kažejo, da so bile napovedi zgodnjih sociologov o zmanjšanju družbenega vpliva religije netočne? Navedite in razložite dva pojava.

A modern társadalmak mely jelenségei vallanak arról, hogy a korai szociológusok feltevései azzal kapcsolatosan, hogy a vallás jelentősége csökkeni fog, helytelenek voltak. Nevezzen meg és magyarázzon el két jelenséget.

(3 točke/pont)
- Katera družbena funkcija religije je poudarjena v viru A?

Az A forrás a vallás mely társadalmi funkcióját hangsúlyozza?

(1 točka/pont)

7. Navedite in kratko razložite eno od drugih družbenih funkcij, ki jih religiji pripisuje Karl Marx.
(Vir B)

Nevezze meg, majd röviden magyarázza el a társadalmi funkciók egy másik példáját, amelyet Karl Marx tulajdonít a vallásnak. (B forrás)

(2 točki/pont)

8. V nasprotju z Marxom nekateri sociologi poudarjajo integracijsko vlogo religije.
Pojasnite to funkcijo.

*Marxszal ellentétben egyes szociológusok a vallás integrációs szerepét hangsúlyozzák.
Magyarázza meg e funkciót.*

(3 točke/pont)

IV. PROSTORSKE SKUPNOSTI IV. TERÜLETI KÖZÖSSÉGEK

Vir A

Župani obljubljskih občin opozarjajo, da bodo brez vpliva ob Mestni občini Ljubljana, ki ima več kot pol prebivalcev Osrednjeslovenske regije. Na Kočevskem želijo svojo regijo ali vsaj izločitev iz Dolenjske, v Prlekiji pa se sprašujejo, ali je poimenovanje v Pomursko regijo utemeljeno. V organih, ki bodo prenesli svoje pristojnosti na pokrajine, so povedali, da od države še pričakujejo natančnejša navodila in spremembe njihove območne zakonodaje, zato načrtovanih delitev še ne morejo komentirati.

(Pojbič, J. in dr. (2007): Več dodatnih pokrajin ali vsaj drugačna razdelitev, Delo, 16. 3. 2007, Ljubljana, str. 2)

Vir B

Pri boju proti revščini in socialni izključenosti imajo v Evropi pomembno mesto tudi revne stanovanjske soseske, v katerih je najti koncentracijo slabih stanovanjskih razmer in ranljivega prebivalstva, ki je socialno in prostorsko odrezano od glavnine družbe.

(Mandič, S. in Filipović, M. (2005): Stanovanjski primanjkljaj v Sloveniji: problem, ki ga ni?, TlP, letnik XLII, 4–6/2005, str. 706)

Vir C

Dejstvo, da se dve tretjini vseh respondentov enačita s krajem ali regijo, v kateri bivajo, in le ena četrtnina z nacionalno državo oziroma domovino, napeljuje na misel, da gre za vračanje prebivalstva k predmodernemu parohialnemu lokalpatriotizmu.

(Rus, V., in Toš, N. (2005): Vrednote Slovencev in Evropejcev, FDV, IDV in CJMMK, Ljubljana, str. 114)

Vprašanja: Kérdések:

1. Katere prostorske skupnosti so omenjene v viru A?
Mely területi közösségeket említi az A forrás?
(1,5 točke/pont)
2. Opredelite lokalno in regionalno prostorsko skupnost.
Határozza meg a lokális és a regionális területi közösséget.
(3 točke/pont)
3. Poimenujte v viru B predstavljen problem, značilen predvsem za urbane skupnosti.
Nevezze meg a B forrásban bemutatott problémát, amely leginkább a városi (urbánus) közösségekre jellemző.
(1 točka/pont)
4. Kako je mogoče tovrstne probleme reševati z urbanističnim načrtovanjem?
V odgovor vključite dva različna načina reševanja.
*Hogyan lehet megoldani az ilyen problémákat a városi területrendezés tervezésével?
Válasza két különféle megoldásmódot tartalmazzon.*
(3 točke/pont)
5. Navedite in kratko utemeljite dve prednosti družbenega življenja v mestih.
Nevezze meg és röviden indokolja a városi társadalmi élet két pozitív tulajdonságát.
(4 točke/pont)

6. Opredelite globalizacijski proces ter predstavite enega od njegovih pozitivnih in enega od negativnih učinkov.

Határozza meg a globalizáció folyamatát, majd mutassa be az említett folyamat egy-egy pozitív és negatív tulajdonságát.

(3 točke/pont)

7. Katera značilnost prostorskih skupnosti je predstavljena v viru C?
Navedite jo in kratko predstavite.

*A területi közösségek mely tulajdonságát mutatja be a C forrás?
Nevezze meg és röviden magyarázza el.*

(2 točki/pont)

Prazna stran
Üres oldal